

Kristillinen ihmiskäsitys ja aikamme haasteet

TÄMÄNKERTAISET TEEMAT:

Kristillinen ihmiskäsitys:

- Ihminen Jumalan kuvana: luotu, langennut, lunastettu, pyhitetty

Haasteita:

- Millaisen perustan ihmisarvo tarvitsee?
- Onko persoonaa olemassa?
- Mitä ruumiillisuus merkitsee?
- Mikä on sukupuolisuuden merkitys?

LUOTU JUMALAN KUVAKSI

1.Moos.1:26–28, 31: ”Jumala sanoi: ”Tehkäämme ihminen, tehkäämme hänet kuvaksemme, kaltaiseksemme, ja hallitkoon hän meren kaloja, taivaan lintuja, karjaeläimiä, maata ja kaikkia pikkueläimiä, joita maan päällä liikkuu.” **Ja Jumala loi ihmisen kuvakseen, Jumalan kuvaksi hän hänet loi, mieheksi ja naiseksi hän loi heidät. Jumala siunasi heidät** ja sanoi heille: ”Olkaa hedelmälliset, lisääntykää ja täyttäkää maa ja ottakaa se valtaanne. Vallitkaa meren kaloja, taivaan lintuja ja kaikkea, mikä maan päällä elää ja liikkuu.” [...]

”Ja Jumala katsoi kaikkea tekemäänsä, ja **kaikki oli hyvää**. Tuli ilta ja tuli aamu, näin meni kuudes päivä.”

- Ihmisyyden alkuperäinen hyvyys
- Eryityisasema, ihmisarvo
- Sukupuolisuus, avioliiton siunaus
- Elämän tarkoitus Jumalan asettama

LANGENNUT

”Miten siis on? Olemmeko me muita parempia? Emme lainkaan. Olen jo esittänyt sen syytöksen, että kaikki, niin juutalaiset kuin kreikkalaisetkin, ovat synnin vallassa. Onhan kirjoitettu:

-- Ei ole yhtäkään vanhurskasta, ei yhtäkään ymmärtäväistä, ei ketään, joka etsii Jumalaa.

Kaikki ovat luopuneet ja käyneet kelvottomiksi.

Ei ole ketään, joka tekee hyvää, ei ainoatakaan.”

(Room. 3:9–12)

- Ihmisyys on rikkoutunut, alkuperäinen hyvyys turmeltunut, ihmisyyden alennustilassa

=> **Jännite:** Ei ole ristiriitaista pitää samaan aikaan ihmistä itseään äärettömän arvokkaana ja hänen tekojaan täysin arvottomina!

LUNASTETTU

"Tämä Jumalan vanhurskaus tulee uskosta Jeesukseen Kristukseen, ja sen saavat omakseen kaikki, jotka uskovat. Kaikki ovat samassa asemassa, sillä kaikki ovat tehneet syntiä ja ovat vailla Jumalan kirkkautta mutta saavat hänen armostaan lahjaksi vanhurskauden, koska Kristus Jeesus on lunastanut heidät vapaiksi." (Room. 3:22–24)

"Te kaikki olette Jumalan lapsia, kun uskotte Kristukseen Jeesukseen. Kaikki te, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukeneet Kristuksen yllenne. Yhdentekevää, oletko juutalainen vai kreikkalainen, orja vai vapaa, mies vai nainen, sillä Kristuksessa Jeesuksessa te kaikki olette yksi." (Gal.3:26–28)

PYHITYS

- Jumala lahjoittaa itsensä Pyhässä Hengessä.
- Jumala liittää meidät itseensä Kristuksessa Pyhän Hengen voimasta.
- Armonvälineet on tarkoitettu kaikkien ulottuville.
- Jokainen kristitty on Jumalan työtoveri.

"Te saatte voiman, kun Pyhä Henki tulee teihin, ja te olette minun todistajani Jerusalemissa, koko Juudeassa ja Samariassa ja maan ääriin saakka." (Apt. 1:8)

IHMISYYDEN PÄÄMÄÄRÄ

"Jo ennen maailman luomista hän on valinnut meidät Kristuksessa olemaan edessään pyhiä ja nuhteettomia Kristuksesta osallisina. Rakkaudessaan hän näki hyväksi jo edeltä määrätä meidät yhteyteensä, omiksi lapsikseen, Jeesuksen Kristuksen tähden. Ylistetty olkoon hänen armonsa kirkkaus, kun hän antoi meille rakkaan Poikansa! Kristuksen veressä meillä on lunastus, rikkomustemme anteeksianto. Näin Jumala on antanut armonsa rikkouden tulla runsaana osaksemme ja suonut meille kaikkea viisautta ja ymmärrystä. Hän on ilmaissut meille tahtonsa salaisuuden, sen Kristusta koskevan suunnitelman, jonka hän oli nähnyt hyväksi tehdä ja joka oli määrääjän tullessa toteutuva: hän oli yhdistävä Kristuksessa yhdeksi kaiken, mitä on taivaassa ja maan päällä. Jumala on myös antanut Kristuksessa meille perintöosan, niin kuin hän oli suunnitellut ja ennalta määrännyt -- hän, joka saattaa kaiken tapahtumaan tahtonsa ja päätöksensä mukaisesti." (Ef. 1:4–11)

AIKAMME HAASTEET

1. IHMISARVON PERUSTA

Haaste: Ihmisarvon voi perustella sekulaarilta pohjalta.

Immanuel Kant: Ihmisarvon perustaksi riittää ainoastaan se, että olemme persoonia eli moraaliseen harkintaan kykeneviä subjekteja. (*Metaphysik der Sitten*, 1797)

Ihmisoikeuksien julistus YK (1948):

1. artikla: "Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä."
- Keneen sovelletaan määritelmää *ihminen*?
 - Miksi tämä ihmisarvokäsitys olisi velvoittava?

JOHN COTTINGHAM:

- Kantilainen perusta ihmisarvolle ei ole riittävän universaali, koska se perustuu ihmisen ominaisuuteen, joka ilmenee ihmisillä eri asteisena
- Tarvitaan perusta, joka on kaikille ihmisille yhteinen ihmisyyden perusteella
- Sekulaari kosekventionalismi ei voi tarjota tällaista perustaa
- Ingolf Dalferthin versio kantilaisuudesta: ihmisarvon perustana kuuluminen moraaliseen yhteisöön
- Cottingham: Ihmisten osallisuus moraalista yhteisöstä vaihtelee. Yksilö on se, joka tarvitsee suojelua, ei ihmisyyys yleensä.
- Miksi ihmisarvon suojelemisen tulisi kuulua kaikille ihmisille?
- Cottingham & Nicolas Wolterstorf: Universaalinen ihmisarvon ihanne on peräisin juutalais-kristillisestä moraalijattelusta, eikä sille ole pystytty esittämään riittävää perustaa miltään muulta arvopohjalta.

Dignity, Autonomy and Embodiment, Ars Disputandi Supplement Series (2013)

IHMISARVON SUHTEELLISTUMINEN

Jussi Halla-aho 13.4.2005: "Yksi nykyajan aksioomista on, että kaikilla ihmisillä on ihmisarvo, ja että tuo ihmisarvo on kaikilla ihmisillä samansuuruinen. Pahinkin rasisti ja antiegalitaristi yrittää yleensä mahduttaa ihmisarvoaksi omaan teoreettiseen kuvioonsa. Aksiooman kieltäminen on kerta kaikkiaan epäkorrektia.

Jos väitetään, että kaikki ovat samanarvoisia, väitetään samalla, että ihmisen arvo tunnetaan ja se voidaan mitata. Ellei sitä voida mitata, ei voida todentaa, miten paljon kullakin yksilöllä on sitä. Mikään ulkoa (taivaasta) tuleva ominaisuus ihmisarvo ei voi olla, tai ainakaan sitä ei voida sellaiseksi osoittaa, koska sitä ei ole kirjoitettu tähtiin, vesiin eikä kallioihin. Itse asiassa mikään ei viittaa siihen, että ihmisten yhtäläinen arvokkuus (tai ylipäänsä arvokkuus) olisi mitään muuta kuin ajallemme tyypillinen konventio ja julistus, samanlainen kuin menneiden aikojen aksioomat: "aurinko kiertää maata", "paavi on erehtymätön", "naisella ei ole sielua", "itsetyydytys aiheuttaa likinäköisyyttä". Jälkimmäisiin on aikanaan uskottu aivan yhtä sokeasti kuin nykyään samanarvoisuuteen. Niiden tueksi on ollut yhtä vähän mitattavaa evidenssiä kuin on samanarvoisuuden tueksi. Koska niitä ei ole voitu perustella, ne on julistettu aksioomiksi, joita ei tarvitse perustella."

"Ainoa mitattava ja siten kiistatta olemassa oleva ihmisarvo on yksilön instrumentaalinen arvo. Yksilöt voidaan perustellusti asettaa arvohierarkiaan sen mukaan, miten paljon heidän kykyjensä tai osaamisensa poistaminen yhteisön käytöstä heikentäisi yhteisöä."

<http://www.halla-aho.com/scripta/ihmisarvosta.html>

2. ONKO PERSOONAA OLEMASSA?

Poststrukturalismi: persoonaa ei ole

- Ihmispersoonaa on rakennelma tai illuusio, sosiaalinen konstruktio, ei pysyvyyttä.
- Determinismi, ihminen ei ole vapaa valitsemaan.
- Toisaalta yksilön valinnan äärimmäinen korostaminen.

Kristillisuus: Ihminen on persoona, koska Jumala on persoonallinen. Persoonallisuus ei tarkoita irrallisuutta vaan relationaalisuutta vrt. Kolminaisuusoppi.

DAVID BENTLEY HART: ATEISMIN HARHAT (2009), s. 289

”Persoonallisuus on perustavanlaatuisen arvoitus, se on jollakin tavalla ensisijaisempi ja avarampi kuin mikään, mikä saattaisi pyrkiä rajoittamaan ja määrittelemään sitä, ja se kykenee ylittämään jopa oman luontonsa omaksuakseen toisen yhä kirkkaamman luonnon. **Tämä valtava arvokkuus – tämä ääretön kyky – on luontaista jokaiselle ihmiselle** riippumatta siitä, mitkä olosuhteet saattavat toistaiseksi näyttää rajoittavan hänet johonkin tiettyyn kohtaloon. **Mikään aikaisempi länsimainen ihmiskäsitys ei muistuta tätä käsitystä vähimmässäkään määrin**, eikä mikään toinen ole onnistunut yhtä hedelmällisellä tavalla sulkemaan piiriinsä yhtä aikaa koko rajallisen ihmislunnon kirjoa, sen kaikkien sisäisten ja ulkoisten ulottuvuuksien monimutkaisuutta, ja tuomaan samalla esiin jokaisen ihmisen sisällä asuvana merkillistä suuruutta ja kykyä nousta maallisten olosuhteiden yläpuolelle.” (Suom. T. Holmen & O-P. Vainio)

3. MITÄ RUUMIILLISUUS MERKITSEE?

- Postmodernismin myötä huomio kiinnitetty ihmisen ruumiillisuuteen.
- Vastareaktio modernismin rationalismiin, joka unohti ruumiin
- Modernismi vaikutti myös kristilliseen teologiaan, siksi osa olettaa tämän olevan kristillisyyttä vastaan.
- Mitä kristillisellä ihmiskäsityksellä on annettavaa tähän keskusteluun?

JASON LEPOJÄRVI: RUUMIS JUMALAN KUVANA (2012)

”Platonistisessa perinteessä ja monissa idän uskonnoissa ihminen on ennen syntymäänsä sielu, syntymänsä jälkeen ruumiiseen vangittu sielu, ja pelastus merkitsee ennen kaikkea sielun vapautumista ruumiin kahleista. Kristinuskon opettaa toisin. Jumala loi ihmisen ruumiilliseksi olennoiksi. Ruumis on osa hänen luovuttamatonta identiteettiään. Ihminen ei ole puhdas sielu, vaan ihminen on ihminen, sielun ja ruumiin ykseys. Pelastus ei merkitse niinkään abstraktia sielun säilymistä, vaan erityisesti ruumiin ylösnousemista.”

4. MITÄ MERKITYSTÄ SUKUPUOLELLA ON?

Barak Obama 22.1.2013

”Matkamme ei ole valmis ennen kuin homoseksuaaleja veljiämme ja siskojamme kohdellaan lain edessä tasa-arvoisesti. Sillä jos meidät kaikki on tehty samanarvoisiksi, on myös toisiamme kohtaan tuntemamme rakkaus samanarvoista.”

Kysymyksiä:

- Onko sukupuoli olemassa?
- Onko sukupuolella yhteiskunnallisia ja kirkollisia vaikutuksia?
- Ovatko sukupuolirollit väistämättä alistavia ja ihmisarvoa loukkaavia?

FEMINISTITEOLOGIA: ELISABETH JOHNSON

”Kun naisten usko etsii ymmärrystä historiallisten kamppailujen ja alistavien ja vieraannuttavien voimien edessä, tuloksena on feministiteologia. Tästä näkökulmasta tehty teologia painostaa perinteistä Jumalaa koskevaa puhetta voimakkaalla kritiikillä. Se tuomitsee sen sekä inhimillisesti alistavaksi että uskonnollisesti epäjumalanpalvelukseksi. **Alistavaksi:** ottamalla Jumalaa koskevan kuvaston ja käsitteet lähes eksklusiivisesti hallitsevien miesten maailmasta, peritty puhe toimii legitimoiden tehokkaasti rakenteita ja teorioita, jotka takaavat hallitseville miehille teomorfisen luonteen, mutta jotka **alentavat naiset, lapset, ja muut miehet alamittaisiin marginaaleihin.** Tietoisesti tai ei, **seksistinen Jumala-puhe mitätöi jumalallisen kuvaksi ja kaltaiseksi luotujen naisten yhtäläisen ihmisarvon.**[...] Epäjumalanpalvelusta: siinä määrin kuin miesvaltaista kieltä kunnioitetaan ainoana ylivertaisen soveliaana tapana puhua Jumalasta, se absolutisoi yhden yksittäisen metaforakokoelman ja hämärtää jumalallisen mysteerin korkeuden, syvyyden, leveyden ja pituuden.”

She Who Is (1992), s. 18, Suomennos oma.

GAYLE RUBIN:

”Mutta emme ole alistettuja ainoastaan naisina, olemme alistettuja sen kautta, että meidän täytyy olla naisia, tai miehiä kuten asia voi olla. Minä tunnen henkilökohtaisesti, että feministisen liikkeen pitää unelmoida jopa enemmän kuin naisten alistamisen eliminoinnista. **Sen pitää unelmoida pakollisten seksuaalisuuksien ja sukupuoliroolien eliminoinnista.** Unelma, jota minä pidän vastustamattomimpana, on **unelma androgyynistä tai sukupuolettomasta (ei kuitenkaan seksittömästä) yhteiskunnasta,** jossa kunkin sukupuolinen anatomia on merkityksetön sen suhteen, kuka tämä on, mitä tämä tekee, ja kenen kanssa rakastelee.”

The Traffic in Women (1975), suomennos oma.

KAKSI SUKUPUOLIKÄSITYSTÄ

KOMPLEMENTARISTINEN

- Sukupuolisuus on pysyvä, Jumalan tarkoittama ominaisuus.
- Sukupuolet täydentävät toisiaan.
- Sukupuoli voi vaikuttaa siihen, millaisissa tehtävissä henkilö toimii.
- Ihminen nähdään persoonana, jolla on paikkansa yhteisössä.
- Ihmisellä ääretön arvo Jumalan kuvana. => ihmisarvo ei riipu asemasta

KONSTRUKTIVISTINEN/EGALITARISTINEN

- Sukupuolisuus on liukuva ja muuttuva ominaisuus.
- Biologinen sukupuoli ei saa rajoittaa yksilönvapautta. Sukupuolijärjestelmä on aina alistamista.
- Ihminen nähdään irrallisena yksilönä.
- Ihmisarvo ei määräydy Jumalasta käsin, ihmisarvo = ihmisten osoittama arvostus yksilölle. Valta = arvo.

LOPUKSI

- Ihmiskäsitys on murroksessa, emmekä tiedä, mihin se johtaa.
- Kristilliseltä pohjalta irrotettu ihmiskäsitys johtaa väistämättä ihmisarvon suhteellistumiseen.

- Niin äärioikeiston ihmisarvovastaisuus kuin feministiset hyökkäykset kaikkia kaksijakoisuuteen perustuvia sukupuolijärjestelmiä kohtaan ihmisarvoperustein ovat osoitusta siitä, että ihmisarvokäsityksellä ei ole pitävää pohjaa kristillisen ihmiskäsityksen ulkopuolella.

DAVID BENTLEY HART: ATEISMIN HARHAT (2009), s.294

”Siksi en voi olla pohtimatta, mitä jää jäljelle, kun kristinusko menettää otteensa kulttuurista. Kuinka kauan lempeät eettiset ennako-oletuksemme – joista monet näyttävät olevan häviämässä varsin nopeassa tahdissa – pysyvät voimassa, kun usko, joka antoi niille järjellisen perustan ja merkityksen, on kuihtunut pois? Rakkaus ehkä kestää kaiken, kuten apostoli sanoo, ja on ikuinen; mutta kulttuurin sisäisessä todellisuudessa myös rakkaus tarvitsee syyn sille, että se on hyveistä suurin, ja huolenpito muista ihmisistä pelkkänä tottumuksena välttämättä säily kauan, kun tuota syytä ei ole enää olemassa. Jos on niin – kuten olen näillä sivuilla pyrkinyt osoittamaan, että ”inhimillisuus”, siinä mielessä, kun sen nykyään ymmärrämme, on kristinuskon myönteinen keksintö, eikä ole mahdollista, että kulttuuri, josta on tullut aidosti jälkikristillinen, menettää myös inhimillisyytensä.”

(Suom. T. Holmen & O-P. Vainio)

KIRJALLISUUTTA

Cottingham, John

2013 *Dignity, Autonomy and Embodiment* teoksessa *Embodied Religion: Ars Disputandi Supplement Series 6*. Ed. P. Jonkers & M. Sarot. Igitur: Utrecht Publishing & Archiving Services <http://adss.library.uu.nl/index.html>.

Hart, David Bentley

2009 *Ateismin harhat*. Toim. Tom Holmen & Olli-Pekka Vainio. Humanitas-sarja. Perussanoma oy. Kauniainen.

Haverinen, Soili

2013 *Trinity, Embodiment and Gender* teoksessa *Embodied Religion: Ars Disputandi Supplement Series 6*. Ed. P. Jonkers & M. Sarot. Igitur: Utrecht Publishing & Archiving Services <http://adss.library.uu.nl/index.html> (Hyväksytty julkaistavaksi)

2009 Haverinen Soili & Janatuinen Mailis: *Paimenuus, ihmisarvo ja sukupuoli*. Kustannus oy Uusi Tie. Helsinki.

2006 *Feminismi, ihminen ja Jumala* teoksessa *Kadonnut horisontti - näkökulmia uskoon, valtaan ja totuuteen*. Toim. E. Koskenniemi, T. Nisula ja O.-P. Vainio. Helsinki: Kustannusarkki.

Johnson, Elisabeth A.

2012 *She Who Is: The Mystery of God in Feminist Theological Discourse* (1992). New York: The Crossroad Publishing Company.

Lepojärvi, Jason

2012 *Ruumis Jumalan kuvana: Johdatus Johannes Paavali II:n ruumiin teologiaan*. Fidelium-sarja. Katolinen tiedotuskeskus 2012.